

2. Ву Гуо Линг. О предпосылках интонационных взаимодействий китайской и украинской песенности / Ву Гуо Линг // Музыкальное искусство и культура. – Одесса, 2001. – С. 169-178.

3. Гусейнова Л.В. Міжкультурний діалог як чинник формування виконавської культури майбутнього вчителя музики / Л. В. Гусейнова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. - Луганськ, 2011. - № 7 (218). – С. 39-45.

4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / Дичківська Ілона Миколаївна. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.

5. Ей Юй Хуа. О стратегии развития китайского образования / Ей Юй Хуа. – Педагогика, №4, 2001. – С. 106-108.

6. Зязюн І.А. Інтеграційна функція культурної парадигми / І.А. Зязюн / Професійно-художня освіта України : зб. наук. праць [редкол. : І.А. Зязюн (голова), В.О. Радкевич, Н.М. Чепурна (заступники голови) та ін.]. – Київ; Черкаси : Видавництво “Черкаський ЦНТЕІ”, 2008. – Вип. V. – С. 3-13.

7. Кучменко Е.М. Взаємовпливи історико-культурних процесів Заходу і Сходу в XVIII–XX ст. : (на прикладах художньої культури): автореф. дис... д-ра іст. наук: 17.00.01 «Теорія та історія культури» / Е.М. Кучменко. – К., 1999. – 24 с.

8. Реморенко І. Модернізація по-китайському: Освіта в Китаї // Управління освітою. – 2006. – Січ. (1). – С. 6-8.

9. Сяо Су. Основні напрямки сучасного реформування освіти в Китаї. Шлях освіти. – 2002. – №4. – С. 24-29.

10. Цой Сяо Юй. Європейська і китайська вокальні школи: порівняльний аналіз / Цой Сяо Юй // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб. матеріалів VII педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О. П. Рудницької / [за ред. О. М. Отич]. – Чернівці: Зелена Буковина, 2010. – С. 141-142.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ У СТУДЕНТІВ-ВОКАЛІСТІВ

УДК: 371.1+373.8

Мусяенко-Репська В. І.

У статті висвітлено сутність понять духовність, культура, духовна культура, визначено феномен професійно-вокальна компетентність.

Ключові слова: компетентність, компетентнісний підхід, духовність, культура, духовна культура, професійно-вокальна компетентність.

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОХОД К ВОСПИТАНИЮ ДУХОВНОЙ КУЛЬТУРЫ У СТУДЕНТОВ-ВОКАЛИСТОВ

Мусяенко-Репская В. И.

В статье раскрыт компетентностный подход к воспитанию духовной культуры у студентов-вокалистов; дана характеристика понятий духовность, культура, духовная культура; определено понятие «профессионально-вокальная компетентность».

Ключевые слова: компетентность, компетентностный подход, духовность, культура, профессионально-вокальная компетентность.

THE COMPETENT METHOD OF THE TRAINING OF STUDENTS – VOCALISTS SPIRITUAL CULTURE

Musienko-Repska V. I.

In the article are described the competent method of the training of students – vocalists spiritual culture, characteristics of the phenomenon's "culture", "spiritually", "spiritual culture", "professional-vocal competence".

Key words: student' training, culture, spiritually, spiritual culture, professional-vocal competence.

На сучасному етапі усталився компетентнісний підхід до підготовки фахівців у вищій школі. Компетентність у навчанні в будь-якій освітній галузі визначається енциклопедією освіти як «коло питань, в яких людина добре розуміється і в яких вона набуває не лише під час вивчення предмета чи групи предметів, а й за допомогою засобів неформальної освіти, внаслідок впливу середовища. Це комплексна інтегрована особистісна риса, яка охоплює ціннісні орієнтації, ставлення до довкілля, життєвий досвід людини» [1, с. 408].

Аналіз зарубіжних і вітчизняних досліджень щодо сутності феномена компетентність засвідчив, що спільним для всіх учених є розуміння компетентності як набутої характеристики особистості, що сприяє успішному входженню майбутнього фахівця в життя сучасного суспільства; компетентність розглядається як інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів з накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок до формування і розвитку у майбутніх фахівців здатності практично діяти, успішно застосовувати набутий досвід у конкретній професійній діяльності [1, с. 408].

Учені (Н. Бібік, О. Савченко, А. Хуторський та ін.) виокремлюють різні види компетентностей, які потрібно виховати у майбутніх фахівців. Серед них: ключові, надпредметні, базові, предметні, фахові, професійні і т. ін.

Ключова компетентність є надпредметною – це спеціально структурований комплекс якостей особистості, який дає можливість ефективно брати участь у різних життєвих сферах діяльності і які належать до загальногалузевого змісту освітніх стандартів.

Професійна компетентність – це система сформованих професійних (фахових) знань, умінь і навичок у конкретному виді професійної діяльності та комплекс особливих інтегрованих індивідуально-психологічних властивостей особистості.

Зазначимо, як і в інших галузях професійної підготовки майбутніх фахівців, так і в музично-художній галузі склався компетентнісний підхід.

Під компетентнісним підходом до підготовки майбутніх вокалістів розуміємо спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення високих якісних особистісних результатів в вокальному мистецтві як під керівництвом педагогів, так і в процесі самостійної вокальної діяльності.

Визначимось із структурою професійно-вокальної компетентності. На нашу думку, професійно-вокальна компетентність обіймає такі компоненти:

мотиваційний, знаннєво-технологічний (техніка співу), музикальний слух, діапазон голосу, духовна культура вокаліста.

Метою статті є аналіз і розкриття одного з компонентів професійно-вокальної компетентності – духовної культури співака.

Отже визначимо сутність феномена «духовна культура» та її місце у вихованні студентів-вокалістів. Виховання духовної культури як педагогічна проблема була предметом дослідження багатьох учених (В. Андрущенко, А. Бичко, Н. Бондар, І. Бужина, М. Вороний, О. Горожанкіна, А. Кузьміна, В. Лісовий, О. Рябушко та ін.).

Проблема духовної культури є однією з найбільш широких, різного ступеня дослідженості як за своїм змістом, сутністю, багатоаспектністю, так і за розмаїттям підходів щодо її вивчення, методологічних позицій і аналізу. Духовна культура як соціальне явище є об'єктом наукових досліджень найрізноманітніших галузей науки: від філософії, етики, естетики до медицини, екології, фізіології і т. ін. Саме цим пояснюється той факт, що за століття, впродовж яких феномен духовної культури привертав до себе увагу теоретиків і практиків, було чимало спроб дати визначення феноменів «культура» і «духовна культура». Так, зауважимо, що французький учений А. Моль підрахував: у філософських працях учених різних країн світу зроблено понад 250 спроб визначення поняття «культура», а подекуди зустрічається цифра 500. Сучасний російський вчений А. Агаєв описав більше сотні різних підходів до визначення поняття «культура». Вчені відзначають, що таке явище в науці обумовлюється поліфункціональністю слова «культура», яке вмщує в себе надзвичайно широкий спектр характеристик і значень матеріального і духовного життя суспільства.

Оскільки у статті йдеться про феномени «духовна культура», розглянемо насамперед його складові, а саме: «духовність» і «культура». На жаль, такому популярному сьогодні в науково-методичному, філософському і педагогічному обігу феномена «духовність» не знайшлося чільного місця у словниках і довідниках, зокрема психолого-педагогічних. У тлумачному словнику В.І. Даля знаходимо поняття «дух», яке визначається таким чином: безтілесна істота; житель неречовинного, але істотного світу; безплотний житель недоступного нам духовного світу.

О.К. Уледов, відомий філософ радянських часів, використовує такі синоніми, як: «духовне життя», «духовна сфера», «духовна діяльність», «духовні потреби», «духовне спілкування», «духовне виробництво», «духовні відносини», без конкретного визначення. У кінцевій меті духовної діяльності людини автор вбачає «всебічний розвиток особистості, формування високоморальної, естетично розвиненої особистості, що вмє творити за законами краси» [4, с.4].

Філософи (О. Бердяєв, В. Соловйов, О. Лосєв та ін.) та педагоги (Г. Бріль, І. Бужина О. Барабаш, Н. Кузнецова та ін.) «духовність» ототожнюють з «духовною культурою», розглядають як поведінковий аспект.

Ж. Юзвек розуміє духовність як творчу здатність людини до самореалізації і самовдосконалення, що зумовлюється такими особливостями когнітивно-інтелектуальної, чуттєво-емоційної та вольової сфер, які є необхідними для успішного формування та реалізації потреби в цілеспрямованому пізнанні

та ствердженні в її життєдіяльності істини, загальнолюдських етичних та естетичних цінностей, усвідомлення єдності себе та всесвіту [4, с.4].

Отже, духовність розглядається як інтегрована якість особистості, що поєднує всі її риси - інтелектуальні, моральні, вольові, фізичні, естетичні. Навпаки, вважали, що матеріальне - це лише засіб для життя, а не основна його мета, якою є духовне багатство. Сучасні провідні українські вчені стверджують, що дух «народжується і живе» лише в людині, хоч існує поза нею як світ мистецтва, філософії, моралі, науки, релігії, а форми духовності існують у вигляді ідей, цілей ідеалів, знань, цінностей, що і є духовним життям окремої особистості і всього суспільства. Вияви цієї духовності проявляються у ставленні людини до довкілля через світогляд, переконання, вірування, вираження яких є Істина, Добро, Краса.

Відгепер звернемося до поняття «культура». За тлумачним словником С. Ожегова, культура має поліфункціональний характер, а саме: культурний рівень, культурні зв'язки, культурні потреби, культурне будівництво - те, що належить поняттю «культура»; культурна людина, культурне суспільство, культурні обставини, культура обслуговування - те, що належить і відповідає високому рівню культури; культурність, тобто людина високої культури; культура виробництва, культура голосу, фізична культура, культура мови - вміння, високий рівень професіоналізму; культурна місія, тобто просвітницька праця; культура пшениці, культура шовкопряду, вирощування рослин або тварин; культурні рослини, культурний прошарок землі, тобто, не дикі, оброблені людиною; технічні культури, культура стрептококів, тобто, вирощувані рослини, бактерії, кристали; історія культури, культура стародавніх греків, тобто, сукупність досягнень людства» [3].

В інших тлумачних словниках подаються такі значення поняття «культура»: це все, що створено людським суспільством та існує завдяки фізичній і розумовій праці людей, на відміну від явищ природи; це - сукупність досягнень суспільства в науці, мистецтві, в організації державного і суспільного життя в кожен історичну епоху; ступінь досконалості, досягнутий в опануванні тієї чи іншої галузі знання або діяльності, це культура мови та ін.

Поряд з поняттям культура в сучасній соціальній філософській літературі вживаються і такі поняття, як «антикультура» та «контркультура», які за своєю суттю протистоять першому поняттю. Під антикультурою розуміють такі суспільні явища, процеси, ідеї та відносини, які суперечать принципам гуманізму і людяності, зокрема наркоманія, алкоголізм, пияцтво, злочинство, брехливість, різні форми геноциду та расизму.

Поняття «контркультура» з'явилося в 60-ті роки нашого століття для вираження політичних, ідеологічних рухів та ідей західноєвропейської та північноамериканської молоді, яка виступила проти офіційної культури. Теоретиками контркультури були Ж.-П. Сартр, Г. Маркузе та інші, які розглядали існуючу культуру як соціальне явище, яке негативно впливає на особистість, викорінює з людських душ прагнення до добра, людинолюбства, яке знеособлює людину, дегуманізує суспільні відносини, руйнує індивідуальність. Теоретики контркультури вимагали і пропонували замінити класичну культуру зсередини, шляхом ідейної та психологічної переорієнтації, революції за допомо-

гою свідомості, здатної розкріпачити підсвідоме, емоційні сфери психіки, сексуальний потяг, людську чуттєвість за допомогою музики, танців, тілесного контакту.

Переважає більшість дослідників феномена «культура» виділяють два види культури: матеріальну культуру (сукупність засобів виробництва, всіх матеріальних цінностей, що створюються людством на кожному етапі свого історичного розвитку) та духовну культуру як сукупність досягнень суспільства в науці, мистецтві, в організації державного устрою і суспільних відносин, у побуті, звичаях, традиціях.

Тісний взаємозв'язок двох основних форм людської діяльності - фізичної і духовної - зумовив різні методологічні підходи до визначення сутності двох форм культури. Духовна сторона суспільної життєдіяльності тривалий час традиційно розглядалася як похідна від економічного життя людини, що призвело не лише до хибної орієнтації щодо фізичної діяльності, але й до виникнення очевидних недоречностей у розумінні співвідношення економічної та духовної сфер, зокрема, духовний розвиток особистості розглядався як наслідок розвитку матеріального рівня розвитку.

Зауважимо, що в педагогічній літературі існує розмаїття визначень поняття «духовна культура». Так, перші звернення до духовної культури ми знаходимо ще в педагогічних пам'ятках періоду Київської Русі, в яких духовність людини тісно пов'язувалася з її моральністю, гуманністю, милосердям, прагненням до освіти. У поглядах на сутність і значущість духовної культури простежується вже у літературно-педагогічних пам'ятках того часу протиборотство різних систем світосприймання, яке було викликане різним уявленням про співвідношення людини і природи, матеріального світу і духовного, про моральність людини, що розглядалася як один із важливих компонентів духовної культури. Однозначним був потяг до таких елементів духовної культури, як музичне, хорове, хореографічне, образотворче мистецтво тощо. В епоху середньовіччя на уявлення щодо сутності духовної культури мала вплив у світовій і українській педагогічній думці релігійна ідеологія та ідеал людини-аскета. Як відзначається у низці праць дослідників (І. Єрмін, Н. Кавалерова, Б. Митюров, ін.), на позиціях пропаганди ідеалу людини-аскета в той час стояли такі відомі українські просвітителі, як І. Вишенський, невідомий автор першого друкованого українського твору «О воспитанні чад», хоч і вони та інші педагоги тогочася (І. Галятовський, Л. Зизаній, М. Смотрицький та інші) у формуванні духовної культури великого значення надавали знанням, освіті. Однак і в їхніх поглядах на духовність людини звучали ідеї «внутрішньої людини» як основи «християнських чеснот» (І. Вишенський), «Внутрішньої духовної особистості» (Д. Тупало), що пізніше знайшло свій подальший розвиток у «філософії серця» Г. Сковороди, П. Юркевича, Т. Шевченка та ін. Ствердження ідеалу людини високої духовної культури було провідною ідеєю педагогічних поглядів П. Грабовського, О. Духновича, В. Короленка, Л. Українки, І. Франка та багатьох інших. Ці ідеї наповнюють педагогічну спадщину Г. Винниченка, А. Макаренка, В. Сухомлинського та інших. В. Сухомлинський, зокрема, вживав у своїх творах різні терміни, які відображають поняття духовної культури: «духовний світ», «духовне життя», «духовні цінності», «духовність», «духовні сили» та інші.

У музично-педагогічних дослідженнях проблема формування духовної культури розглядалась у таких напрямках: підготовка вчителя музики для загальноосвітніх шкіл (О. Апраскіна, О. Гембіцька, Ц. Рацька, В. Шацька та ін.).

Діалектична єдність музичної та духовної культури особистості дала можливість досліджувати проблему підготовки вчителя музики як одну із важливих у плані вирішення завдань формування духовної культури молоді. В останні роки проблема виховання духовної культури у студентів була предметом дослідження таких учених, як: Н. Білова, О. Горожанкіна, В. Дряпкіна, Я. Коваль, Т. Осадча, К. Перегудова, О. Рудніська, О. Рябушка та ін.

Аналіз наукового фонду дозволив визначити духовну культуру як сукупність надбань суспільства в галузях науки, мистецтва і літератури, філософії, моралі, освіти. Її формування залежить від матеріальних умов, але не змінюється автоматично за матеріальними змінами, а характеризується відносною самостійністю (наступність у розвитку, взаємовплив культур різних народів).

Ми розглядаємо духовну культуру студентів-вокалістів як полікомпонентний, когнітивний, монологічний, аксіологічний, творчо-виконавський та професійно-мистецький утвір.

Подальше дослідження передбачає організацію пошуково-розвідувального етапу експерименту щодо виявлення стану сформованості духовної культури у студентів-вокалістів Одеської національної музичної академії ім. А.В. Нежданової.

ЛІТЕРАТУРА

1. Енциклопедія освіти /Гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008.

2. Горожанкіна О. Ю. Формування духовної культури особистості як педагогічна проблема //Перспективи. – Одеса, 1998. – № 3-4.

3. Ожегов С. И. Словарь русского языка. – М., 2003.

4. Уледов А. К. Духовная жизнь общества. – М., 1980.

5. Шадриков В. Д. Духовность и творчество//Школа духовности. – 1997. – №2.

6. Юзвак Ж. Н. Духовність: психологічні аспекти //Українська психологія: Сучасний потенціал, 3-К., 1996.

РАЗВИТИЕ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНТА НА ОСНОВЕ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ КОГНИТИВНО-СМЫСЛОВОЙ СТРУКТУРЫ

УДК: 159

Сергеева Т.В.

Индивидуальная когнитивно-смысловая структура личности выступает ключевым объектом развивающего влияния в эко-гуманистической технологии саморазвития. Она центрирована вокруг эко-антропного взаимодействия и строится на основе психологической метакомпетентности, где понимание психологических закономерностей саморазвития создает личностные, социальные и экзистенциальные перспективы целенаправленного саморазвития экзистенциально эффективной личности в условиях обучения в ВУЗе.

Ключевые слова: эко-гуманистическая технология саморазвития, индивидуальная когнитивно-смысловая структура, психологическая метакомпетентность.